

MULTILINGVISMUL – O NOUĂ ABORDARE A COMPETENȚELOR COPIILOR DE VÂRSTĂ TIMPURIE

MULTILINGUALISM- A NEW APPROACH TO THE SKILLS OF EARLY – AGE CHILDREN

Natalia CARABET, dr., conf. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0002-9096-0587
carabet.natalia@upsc.md
ncarabet@yahoo.com

Natalia CARABET, PhD, Associate Professor,
”Ion Creanga” SPU of Chisinau

CZU: 373.2.025

DOI: 10.46727/c.v2.21-22-03-2024.p150-155

Abstract. The article addresses the issue of training language skills, including multilingual skills, in early-age children. The common European space favors the development of multilingualism in children of the youngest age. Today, pedagogy specialists, being motivated by parents' requests, emphasize - on the one hand - on the study of communication languages - non-native languages, but on the other hand, the experience of developing early-age children through development (sometimes - training) communication skills, expression of ideas, relationship with peers and adults - namely through language. Of course, the process of studying non-native languages (multilingualism) is updated to a series of peculiarities of the education of young children, preschool children, namely - accessible contents, comparison and access to the child's small experience, explanation of concepts, practice through role-playing games, etc.

Keywords: Education, children, competence, multilingualism

Educația timpurie în Republica Moldova, la etapa actuală, este orientată spre procesul de formare- dezvoltare a competențelor la copii. Acest proces este unul firesc, care pune în valoare vârsta timpurie, în care desigur se pune accent pe toate procesele ce urmează să fie dezvoltate. Desigur, cadrele didactice și manageriale din IEI sunt realiste, noi înțelegem că rezultatele se vor evidenția mult mai târziu, și succesele copiilor (succese academice, succese de socializare și adaptare socială a copiilor) la fel, vor fi observabile mai târziu. Totuși, acest lucru nu înseamnă că cadrele didactice nu vor depune efort, toată silința și priceperea pentru a asigura un proces educațional de calitate azi, zi cu zi.

Cum este menționat în documentele de politici educaționale, Curriculum pentru educație timpurie (CET 2019), [4] Competența copilului este un sistem integrat de cunoștințe, abilități, atitudini și valori dobândite/formate și dezvoltate prin învățare, a căror mobilizare permite identificarea și rezolvarea diferitor probleme în diverse contexte, situații de viață (Curriculum pentru educație timpurie, 2019).

În articol noi, însă, dorim să abordăm problema competențelor de comunicare ale copiilor preșcolari, mai bine zis a competențelor de comunicare în limbile străine, deoarece Moldova este un stat multiethnic, multinațional, copiii preșcolari foarte des se confruntă cu

persoane (mai apropiate sau străine) care comunică și în alte limbi, decât maternă. Acest fapt multilingvismul [4,9,10], bilingvismul, este racordat la competențele transversale ale educației timpurii.

- *Competențe de comunicare, de rând cu competențele*
- *Sociale, civice,*
- *Personale, interpersonal,*
- *Cultural, intercultural,*
- *Antreprenoriale,*
- *De a învăța să înveți pe parcursul vieții.*

Deci, putem menționa că multilingvismul poate fi abordat și realizat din vârsta timpurie, și, ca rezultat, reprezintă sisteme de cunoștințe, abilități și valori (până la urmă), care vor fi dezvoltate pe durata perioadei timpurii.

Dacă e să facem o mică paralelă dintre competența de comunicare în limba maternă a copilului și multilingvismul, [7] atunci vom menționa –

- *Formarea unui comportament psihosocial, emoțional de comunicare,*
- *Formarea abilităților de comunicare,*
- *Exprimarea mesajelor orale,*
- *Demonstrarea unui comportament verbal coerent, adecvat situațiilor,*
- *Demonstrarea comportamentului nonverbal în diverse context,*
- *Descrierea obiectelor și fenomenelor,*
- *Aplicarea anumitor criterii și aspect de descriere, etc.*

Din moment ce Republica Moldova este parte a familiei europene, practice toate documentele de politici educaționale sunt racordate la valori și standarde europene, competențele lingvistice sunt esențiale pentru crearea și dezvoltarea unui spațiu European al educației, în care multilingvismul ar fi o poartă- trecere spre cooperare, mobilitate, colaborare fără frontiere. Multilingvismul vine să realizeze valorile UE, și anume- să fim uniți prin diversitate, să respectăm diversitatea, să depunem efort pentru a înțelege și a aprecia diversitatea. Ținând cont că copiii de azi deja sunt alte generații, care ei însuși reprezintă deschidere și schimbare, digitalizare și comunicare, este firesc să ne axăm pe formarea competențelor lingvistice, pe dezvoltarea multilingvismului din preșcolaritate. Multilingvismul are mai multe avantaje, din care menționăm:

Pentru cetățeni- [5,10]

- *Perspective educaționale, personale, profesionale, politice noi,*

Pentru societate-

- *Sensibilizare și colaborare culturală, lingvistică, coeziune socială, adaptare socială, angajare în câmpul muncii fără probleme, ascensiuni în carieră, depășirea izolării, deschiderea căilor spre succes și realizare, oferirea perspectivelor inclusive tuturor limbilor de comunicare, aplicarea strategiilor modern și inovatoare de cunoaștere-studiere a limbilor, crearea unei gândiri lingvistice, care pune accent pe adaptarea rapidă și coeziunea socială.*

Cercetătorul Sergiu Ostaf, în articolul Promovarea politicilor europene de educație bilingvă și multilingvă în R. Moldova, [10] trasează o paralelă dintre multilingvism și

bilingvism, pe care specialistul o consideră instruire. De fapt, S. Ostaf [10] pledează pentru studierea a două sau mai multe limbi concomitent, în spațiul educațional (grădiniță, școală) din vârstele cele mai timpurii. Pe de altă parte, cercetători din pedagogie- L. Mocanu, L. Armașu menționează impactul studierii limbilor în context educațional dar și cotidian, fiind vorba de grădinițe- aici ne referim la rutine, plimbări în timpul zilei și jocuri, proceduri de sănătate, realizarea deprinderilor cultural- igienice etc.

Ce ține de societate, atunci copiii (elevii), care sunt nevoiți să migreze cu părinții lor, mai devreme sau mai târziu vor simți nevoia de a studia o a doua (a treia) limbă de comunicare, deoarece așa cum adulții se integrează în spațiul profesional, așa și copiii urmează studiile și sunt instituționalizați în grădinițe și școli. La nivel social și educațional putem menționa unele avantaje ale multilingvismului: [8]

- *Sporirea gradului de toleranță între actori educaționali și sociali,*
- *Creșterea respectului reciproc,*
- *Creșterea respectului interetnic,*
- *Integrarea minorităților în spațiul educațional (copii) și profesional (adulți, părinți),*
- *Dezvoltarea diasporilor minorităților,*
- *Cultivarea toleranței și loialității sociale,*
- *Consolidarea unor relații sociale, cultural, religioase, etc.*

Ca orice proces, cultural sau educațional, multilingvismul are nevoie de susținere, investiții. Deseori investițiile la început sunt financiare, de ordin economic. [11] Noi considerăm că din perspective multilingvismului poate trebuie de început cu resursele umane- cadre didactice de calitate, cărora le sunt apropiate principiile multilingvismului- cadre care cunosc mai multe limbi, respective culturi, pot demonstra o acceptare și toleranță a diversității, pot sincer promova respectul față de diversitate.

Pe lângă resurse umane de calitate, credem că mai putem enumera unele condiții de succes în contextul multilingvismului -[5]

- *Comunicare liberă, pe durata zilei întregi, în două limbi,*
- *Dezvoltarea limbajului prin prezența în instituția de educație a cadrelor pregătite,*
- *Trăirea experiențelor multiculturale (sărbători, tradiții, evenimente culturale și sociale),*
- *Asigurarea flexibilității cognitive (realizarea schimbului de conținuturi, metode, etc.),*
- *Asigurarea unui mediu competitiv, în care copiii cu competențele multilingve dezvoltate vor avea șansa să se manifeste ca lideri,*
- *Participare egală la procesul de studiere a limbilor,*
- *Accesibilitate lingvistică- pentru elevi, copii, cadre didactice, părinți- dacă este cazul,*
- *Echitate în accesul copiilor la diverse resurse educaționale, tehnologice, digitale,*
- *Disponibilitatea resurselor educaționale din instituție pentru a fi utilizate în educația multilingvă,*
- *Managementul timpului- considerăm că educația multilingvă, dacă este orientată spre formarea competențelor, are nevoie de timp pus la dispoziția copiilor pentru a învăța, a repeta, a exersa, or, limba vorbită (în diferite contexte educaționale create de cadrele didactice) este o limbă vie!*

- *Elaborarea unor strategii de evaluare a competențelor copiilor adecvate nivelului (timpuriu), adecvate particularităților de vârstă dar și stării de bine a copiilor preșcolari.*

Cum menționează cercetătoarea Cristina Straistari-Lungu, în articolul *Învățarea limbilor străine în educația timpurie*- o problemă a educației, multilingvismul azi corelează cu obiectivul de la Barcelona, obiectiv care relatează că un copil azi este bine să studieze limba maternă plus 2. Cu siguranță acest obiectiv vine să formeze competențe lingvistice la copii de diferite vârste prin asigurarea durabilității și efectelor pe termen lung. [6]

Deci, însuși politicile educaționale din UE pun azi accent pe problematica învățării cât mai timpurie a limbilor, materne și străine, acest lucru pornind de la importanța însuși a procesului de comunicare, respective- relaționare, colaborare umană etc. În Planul de acțiune pentru învățarea limbilor străine și diversitate lingvistică [2] (Barcelona 2004-2006) este stipulate: Statele membre trebuie să vegheze cu prioritate ca limbile străine să fie predate efectiv încă din grădiniță și școala primară, niveluri la care se formează principalele comportamente față de celelalte limbi și culturi, perioade în care sunt așezate bazele necesare învățării ulterioare. Tinerii elevi devin conștienți de propriile lor valori și determinări culturale și încep să aprecieze alteritatea, manifestă mai mult interes față de ceilalți. [2]

Comisia europeană, la fel atribuie mare importanță formării- dezvoltării competențelor lingvistice a copiilor dar și multilingvismului. Astfel, a fost elaborat [1] Cadrul European comun de referință pentru limbi _învățare, predare, evaluare) și Portofoliul European al limbilor (Ghid pentru profesori, formatori, cadre didactice). Aceste două documente vin să actualizeze concepția studierii limbilor (maternă și străine), propunând o scară de eșalonare a cunoștințelor și a procesului de formare a competențelor lingvistice la copii. Aceste documente propun cadrelor didactice să realizeze o analiză a procesului de studiere a limbilor pentru a reconsidera didactica predării, unitățile de conținut, ce se cer a fi adaptate la maxim copiilor, particularităților individuale și de vârstă, probele și metodele de evaluare a competențelor copiilor, astfel ca eforturile comune (cadrul didactic, copilul, părinții) să fie conjugat, comun și rezultativ.

Consiliul de la Barcelona din martie 2002 [2] a susținut ideea studierii limbilor din vârstele timpurii, astfel salutând multilingvismul. Într-un comunicat al consiliului este stipulat: „Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun”.

În cele ce urmează prezentăm exemple de politici și strategii educaționale de studiere a limbilor din vârste timpurii, prin exemplul unor state.

Tabelul 1. Demararea procesului de studiere a limbilor (multilingvism) în unele state

Statul	De când este realizată practică intenția	Vârsta copiilor
Franța	2008-2009	De la 4 ani Prin joc, activități muzicale, cunoașterea diversității
Spania	1999-2009	De la 4 ani Prin comunicare (copil- copil), la dorința copiilor, prin activități comune dar la inițiativa copiilor, vizite, excursii, cu implicarea familiei

Italia	1999-2009	De la 3 ani Cunoașterea diferențelor, respectul diversității, interacțiune cu un cadru didactic- vorbitor în limbă străină, prin texte literare, povești, prin joc
Polonia	2009-2011	De la 3 ani Prin curiozitatea copilului față de alte culturi, prin muzică, opera de artă (plastică)
Cipru	2011	De la 5 ani Prin jocuri cu folosirea textelor literare
Germania	2008	De la 8 ani Prin activități cotidiene, rutină, prin texte literare
Slovacia	2010	De la 8 ani Prin activități cotidiene, rutină, excursii
Letonia	2011	De la 7 ani Prin activități cotidiene, rutină, jocuri, activități de igienă, alimentație, sănătate
Marea Britanie	2008	De la 4 ani Prin texte literare, poezii
Suedia	1009	De la 8 ani Jocurile copiilor, plimbări și activități de muncă în natură

După cum observăm, la nivel metodologic se face apel la acele strategii care sunt apropiate, adecvate copiilor de vârstă timpurie. [4,5] Dacă în unele state se atestă succes în dezvoltarea competențelor multilingve, atunci acest fapt se datorează măiestriei și profesionalismului dlor.

Ce ține de experiența Republicii Moldova, este foarte cunoscut, la nivel de republică, Proiectul ANTEM, care, din 2019 colaborează cu un șir de instituții de educație timpurie. În cadrul Acordului ANTEM- Instituții de educație au fost prevăzute o serie de acțiuni pe termen lung și scurt, precum și activități comune care au drept scop facilitarea studierii limbii române de către minoritățile naționale. <https://antem.org/semnarea-acordului-de-colaborare-dintre-antem-si-dgets-mun-chisinaiu/>

La final venim cu o propunere- să sărbătorim împreună Ziua Internațională a Limbilor (26 septembrie anual), cu scopul de a promova cunoașterea și comunicarea liberă în diferite limbi, care ne va uni, ne va apropia de valorile culturale umane.

BIBLIOGRAFIE

1. Cadrul European Comun de Referință pentru limbi: învățare, predare, evaluare. Trad. din l. fr. de Moldovanu G. Chișinău: FEP, Tipografia Centrală, 2003. 204 p. ISBN 9975-78-259-0
2. Comunicarea comisiei către parlamentul european, consiliu, comitetul economic și social eu-ropean și comitetul regiunilor. Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun. COM (2008) 566 final. Bruxelles, 18.9.2008.
Disponibil: <http://eur-lex.europa.eu/le-gal-content/RO/TXT/?uri=celex:52008DC0566>
3. Curriculum pentru educație timpurie (CET 2019)
4. Goraș-Postica, V., Competența interculturală: funcționalitate conceptual-practică. In: Competența interculturală. Chișinău: Centrul Educațional Pro Didactica, 2015. p. 8-21. ISBN 1810-6455.
5. <https://antem.org/semnarea-acordului-de-colaborare-dintre-antem-si-dgets-mun-chisinaiu/>
6. Ostaf, S., Promovarea politicilor europene de educație bilingvă și multilingvă în R. Moldova, Didactica Pro..., Nr.2(48) anul 2008

7. Portofoliul european al limbilor: ghid destinat profesorilor și formatorilor cadrelor didactice/D. Little, R. Perclová; trad. din lb. fr.de G. Moldovanu. Chișinău: F.E.-P. „Tipogr. Centrală”, 2003. 120 p. ISBN 9975-78-260-4.
8. Straistari-Lungu, C., (coaut.). Educația copiilor prin jocuri. Chișinău: Univers Pedagogic, 2008. 144 p. ISBN: 978-9975-9866-4-9
9. Straistari-Lungu, C., Considerații psihopedagogice privind vârsta optimă de debut în învățarea limbilor străine. In: Univers Pedagogic, 2016, nr.4 (52). p. 92-99. ISSN 1811-5470.
10. Straistari-Lungu, C., Învățarea limbilor străine în educația timpurie – o problemă a educației. Materialele conferinței științifice internaționale, 24-25 martie 2023, Seria XXV, Volumul II. CZU: 373.2:811, DOI: 10.46727/c.v2.24-25-03-2023.p224-230